

Slovenski dom

Štev. 163

V Ljubljani, v sredo, 21. julija 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujege
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in oprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No 1151:

La tenace resistenza delle truppe dell'asse in Sicilia Un piroscafo di 8000 tonn. affondato, un altro e una nave da guerra colpiti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

L'augmentata pressione nemica, lungo lo schieramento delle truppe dell'Asse in Sicilia continua ad essere tenacemente contrastata.

Ad oriente della Sicilia sommergibili italiani affondavano un piroscafo da 8000 tonn.; e ne siluravano un'altro di grosso tonnellaggio; un unità mercantile di media stazza ed una da guerra di tipo imprecisato venivano colpiti da nostri aerosiluranti.

Nella rada di Augusta e nel porto di La Valletta bombardieri italiani e germanici danneggiavano naviglio nemico alla fonda. I danni arrecati dalle formazioni americane, che con alcune centinaia di quadrimotori hanno ieri durante tre ore attaccato Roma sono ingenti: risultano, tra gli altri gravemente colpiti e in parte distrutti edifici sacri al culto e alla scienza e quartieri di abitazioni operai; in particolare la basilica di San Lorenzo, il cimitero del Verano, la città universitaria, il complesso ospedaliero del Policlinico; i caseggiati popolari delle zone Prenestina e Latina. Il numero delle vittime civili finora accertate ascende a 166 morti e 1659 feriti.

Durante e dopo l'incursione la popolazione ha dato esempio di disciplina e di calma. Sette velivoli sono stati abbattuti dalle artiglierie contraeree e uno dalla caccia.

Questa notte Napoli e minori località della Campania e del Lazio sono state obiettivo di incursioni avversarie; sono segnalati danni non gravi e limitate perdite tra la popolazione.

Il sommergibile che ha colato a picco un airoscaro da 8000 tonn. nelle acque orientali della Sicilia è comandato dal tenente di vascello Claudio Celli da Venezia.

Vojno poročilo 1151:

Zagrizeni odpor na Siciliji se nadaljuje 8000 tonski parnik potopljen, še eden in vojna ladja zadeta

Osne čete se povečanemu nasprotnikovemu pritisku vzdolj svojih postojank na Siciliji še naprej zagrizeno upirajo.

Vzhodno od Sicilije so italijanske podmornice potopile 8000 tonski parnik, drugi parnik velike mere pa torpedirale. Naša torpedna letala so zadela trgovsko ladjo srednje mere ter vojno ladjo nedoločene vrste.

Italijanski in nemški bombniki so na sidrišču v Augusti ter v pristanišču La Valetti delali škodo nasprotnikovemu ladjevju, zasidranoemu ondi.

Škoda, ki so jo povzročili ameriški letalski oddelki, ki so z nekaj sto štirimotorniki predvčerajšnjim tri ure napadali Rim, je ogromna. Kaže, da so med drugimi hudo zadetimi ter delno uničenimi poslopji, svetili za vero in za znanost, ter med delavskimi stanovanjskimi predeli posebno bazilika sv. Lovrenca, pokopališče v Veranu, vseučiliško mesto, bolniški sestav poliklinike ter ljudske hiše na Prenestinskem in Latinskem področju. Število do zdaj ugotovljenih civilnih žrtev znaša 166 mrtvih ter 1659 ranjenih. Med napadom in po njem je prebivalstvo bilo vzgled discipline in hladnokrvnosti. Profiletalsko topništvo je zabilo 7 letal, 1 pa lovec.

Ponoči so bili Napoli ter manjši kraji po Campaniji ter Laziju cilj nasprotnikovih letalskih napadov. Poročajo o škodi, ki ni huda, ter o omejenem številu izgub med prebivalstvom.

Podmornici, ki je na mestu potopila 8000 tonski parnik v vzhodni sicilski vodah, povečuje poročnik bojne ladje Claudio Celli iz Benetk.

Nemška obramba uničila 562 oklepnikov

Sovjetski napadi pri Krimskaji, ob Miusu in Doncu odbiti. Težki obrambni boji pri Orlu. Na Siciliji hud odpor proti zavezniškim oklepni silam

Hitlerjev glavni stan, 21. julija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Sovjetski napad proti vzhodni fronti se je izjalovil tudi včeraj ob uspešni obrambi naše, od letalstva odlično podprte vojske, ki je pri tem znova sestrelila 562 oklepnikov.

Na odseku kubanjskega mostišča se je ponesrečilo več sovražnih napadov proti višinskim postojankam zahodno od Krimskaje, deloma pa je bil sovražnik že na postojankah, od koder je hotel napadati, potolčen.

Z uporabo nadaljnjih ojačenj je ponovil sovražnik svoje močne prodorne napade ob Miusu in srednjem Doncu. V trdovratnih in sprememb polnih bojih so bili sovjetski napadi odbiti.

Medtem ko javljajo s področja severno od Bjelgoroda samo o krajevnih delnih sovražnih napadih, se težki obrambni boji na bojnem področju pri Orlu nadaljujejo. Z močnimi protinapadi so bile sovjetske čete na nekaj mestih vržene nazaj. Na drugih mestih so naše

Rim, 21. julija. s. Medtem ko je letalski napad na Rim vzbudil množično zgražanje pri katoličanih in nekatoličanih vsega sveta, ki gledajo na Rim kot na ognjišče omike, kateri toliko dolgoje tudi Angliji in Amerikanci, saj to priznava njihovi lastni poglavarji v letaku, ki je naznanil bombardiranje, je angleški pravosodni minister Cranborne na vprašanje lorda Flitzalema dal naslednjo uradno razlago o bombardiranju:

»Združeni narodi se niso mogli odreči pravici, da bombardirajo Rim, ki je sedež fašistovske vlade.«

Lord Flitzalem se je lordu Cranborneu zahvalil za ljubeznivi odgovor in dejal, da upa, da bo slišal nova obvestila in podrobnosti. Zahvala je očitno veljala prejšnjemu bombardiranju, upanje na nadaljnja obvestila pa bodočim bombardiranjem.

Berlin, 21. julija. s. O bombardiranju Rima so v nemških političnih krogih zatrdili, da ne pomeni novega obdobja vojne, pač pa je značilno za oceno, kako si Angliji in Amerikanci zamišljajo omiko. Pokazali so s tem, da v boju proti Evropi ne opuščajo prav nobenega sredstva, niti nobene možnosti. Ves omikani svet se enodušno zgraža nad bombardiranjem Rima, ki pomeni eno največjih sramot za tiste, ki so ga zamislili. Sovražnik ni mogel narediti hujšega zločinskega dejanja, kajti bombardiranje Rima, kjer je en sam steber več vredne kakor vsi donebniki novega sveta, pomeni uda-

rec, ki je bil zadan najponosnejšim spomenikom večne omike. A nasprotnik se je spet zmotil v svojih računih, če je poskušal z bombardiranjem Rima zlomiti zavednost italijanskega in rimskega ljudstva, ki je odgovorilo in se odgovarja z nezlomljivim ponosom, vrednim njegovih tisočletnih izročil.

Tokio, 21. julija. s. Silovit vtis je na Japon-skem naredilo poročilo o bombardiranju Rima. Napad na večno mesto so v političnih progih Tokia označili kot potrdilo, da Amerikanci zametavajo vsa načela omike in vere.

Stockholm, 21. julija. s. List »Aftonbladet« v svojem uvodniku razpravlja o bombardiranju Rima in bridko obžaluje škodo, ki je bila prizadeta velikim kulturnim vrednotam večnega mesta. List omenja, da so pred leti voditelji raznih vojskujočih se držav zagotavljali, da bodo spoštovali vse, kar je v zvezi s kulturo in omiko in potem takem last vsega sveta. Angliji so se med prvimi zavezali, da bodo spoštovali Rim, toda navzlic temu so nadenj padle bombe in zrušile nenadomestljive vrednote, kar pomeni za človeštvo hudo škodo. Vojna, zaključuje list, nima pravice do takšnega nesmiselnega pustošenja.

Buenos Aires, 21. julija. s. Argentinski kardinal primas Santiago Copelli je dal na argentinskoduševščino tole poslanico, nanašajočo se na bombardiranje Rima: »Globoki bolesi, ki trga

naša srca od začetka sedanje vojne zaradi uničevanja človeških življenj in velikega trpljenja, ki je bilo povzročeno čisto nedolžnim narodom, se pridružuje usoplost, ki jo je sprožila novica o letalskem bombardiranju večnega Rima, zibelke krščanske omike in škofijskega sedeža Kristusovega namestnika na zemlji. Ta novica je v meni vzbudila — pa ne iz političnih nagibov — posebno zaskrbljenost, ki jo vi, moji verniki, nedvomno delite z menoj in ki je sprožila te moje besede. Prosim vas, da podvojite svoje molitve, da bi se Vsemogočni usmilil ubogega človeštva in ne bi dovolil, da bi zlo moglo zadeti tudi našega papeža. Okrepimo svojo vero in svojo neomajno pripadnost naukom svete katoliške in apostolske Cerkve.«

Sofija, 21. julija. s. Bombardiranje Rima je bolgarsko javno mnenje ožigosalo kot barbarsko in strahopetno dejanje, ki po svoji strahotnosti presega vse druge zločine, ki so jih v besni zakrknjenosti zagrešili nad Italijo Anglosasi. List »Slovac« piše v uvodniku: »Nič ne bo mogel nikoli več verjeti, da delajo Angliji in Amerikanci razliko med političnimi voditelji in italijanskim ljudstvom. Italijanom obljubljajo svobodo in blagost, pa vključ temu rušijo ognjišča in ubijajo žene in otroke. Churchill in Roosevelt bi rada znotraj Italije zasejala razdor, toda posrečilo se jima ni drugega, kakor da sta vzbudila sovraštvo in željo po maščevanju.«

Oslo, 21. julija. s. Norveški tisk objavlja z velikim poudarkom poročila o zločinskem letalskem napadu na Rim in že v naslovih oboja razrušenje bazilike sv. Lovrenca. List »Nation« oboja bombne napade na nevojaške cilje, ki imajo jasen in zavesten cilj, namreč ustrahovati prebivalstvo. List pravi, da zavezniško letalsko strahovanje nima prav nič skupnega z vojaškimi nastopi.

Pariz, 21. julija. s. Vsi pariški listi objavljajo na prvih straneh pod velikimi naslovi poročila o ameriškem letalskem bombardiranju Rima. Poudarjajo zločinsko miselnost, ki preveva angleško in ameriškansko letalstvo, in zatirajo, da je bombardiranje Rima zločin, ki mu ga ni para. Razrušenje častiljive bazilike sv. Lovrenca izven obzidja je nov zločin, zaradi katerega se bodo morali angleško ameriški letalski zločinci zagovarjati pred omikanim svetom in pred vero.

Vladarjevo darilo za žrtve letalskega napada v Rimu

Rim, 21. julija. s. Vel. Kralj in Cesar je poslal rimskemu guvernerju znesek 1 milijona lir, da ga razdeli med potrebne družine v mestu, ki so bile ob letalskem napadu prizadete.

napadajo duhovno in fizično nedotakljivost narodov najvišje omike. Zato se bori z obupno besnostjo, ker hoče rešiti samega sebe in svoje plemenito poslanstvo.

Z moškim ponosom vojaka, ki si ne taji možnosti sovražnika, je Carlo Scorza očrtal sedanjí položaj, proučil nato težkoče Anglo-američanov ter zaključil:

»Mi ne govorimo besed prazne tolažbe za same sebe, ako trdimo, da je neprijatelj, čeprav je v trenutku zmagovalni in mogočen, v kleščah bojzní časa. Sovražniku ne zastojuje, ako naglo postopa. Njemu je potrebno zaigati etape, ako hoče podpirati nade na zmago.«

Govornik se je nato ustavil pri opisovanju razvalin uničenih mest, trpljenja neoboroženih in izginulih zakladov ter je pri tem uporabljal besede ganljive humanosti. Toda iz njegovih besed, dasi je bilo iz njih čutiti bolest nad tolikimi izgubami, je vrela gotovost, da se bo Italija, kakor je že tolikokrat in tolikokrat v svoji zgodovini trpela, krvavela in gorela, predrla sijajnejša in čudovitejša. Govornik svojim poslušalcem ni prikrival, kaj bi bilo iz Italije, ako bi sovražnik zmagal. Prav zato, da se izogne temu, da bi najzlastnejša usoda za dela zibelke omike, so Italijani prežeti v tej uri z eno samo voljo: z voljo do odpora. »Toda to ne zastojuje,« je dejal Carlo Scorza, »če ni v središču vsega našega bitja obupna volja po premaganju točke pasivnega odpora, da se pride v trenutku, ko se bo opazilo prvo popuščanje nasprotnega pritiska, k najsilovitejši reakciji. Ne torej volja navadnega odpora, ne torej skoraj fatalistična zavest, da je dovolj sprejemati sovražne udarce, marveč duhovna in gmotna priprava za vračanje udarca za udarec, napada za napad, uničenja za uničenje. Sovražnik se je vrgel v podjetej, v katerega je položil vse svoje upanje. Če ostanemo neustrašni, bomo izžepali sunek in ga zadržali. Ne samo to, temveč na našem ozemlju, na svetih tleh domovine, bomo našli najboljšje pogoje, da se povzpemo in dosežemo zmago. Italija je vedno v stoletnih dokazala, da se je pogreznjena in prisiljena v najgloblje prepade tragedije in bolesi zopet dvignila s svojo krepostjo k rešitvi in življenju.«

Vesti 21. julija

Sedmo obletnico, kar se je začelo špansko nacionalno gibanje, so posebno slovesno praznovali v prestolnici španskega Maroka, Tetuanu.

V nemških vojaških krogih poudarjajo, da je bilo predvčerajšnjim na vzhodnem bojišču uničenih 562 tankov. S tem je nasprotnik od začetka ofenzive izgubil 4800 tankov. Od tega jih je 4723 uničila vojska. Boljševiki so v tem času izgubili 2.200 topov, 1.080 mozarjev, 3.767 strojin ter ogromno lahkega in pehotnega orožja.

Romunski kralj Mihael je pregledal pomorsko oporišče v Costanzi ter obiskal vse vojne ladje, ki branjo romunsko obalo. Ogledal si je tudi oporišče za podmornice, ki se bore proti sovjetskemu ladjevju.

misel, da cilji sovjetske ofenzive niso samo vojaški, marveč da merijo zlasti na osvoboditev velike ukrajinske žitnice, ki bi edina mogla Sovjete rešiti hudih težav v prehrani, s katero imajo toliko skrbi.

Dopisnik nemške poročevalske agencije poleg tega poudarja, da obupni sovjetski napadalen poskus pomeni pravi obrambni uspeh nemške vojske. Navzlic neznanjskim silam vojaštva in orožja, ki je po večini ruskega izvora, nasprotnik še ni dosegel prav nobenega uspeha, vrednega omembe. Sovjetske trditve, da obkoljujejo Orel, so pre zgodnje. Gotovo pa je, da so sovjetske izgube strahotne, da bodo utegnile biti odločilne v bodočem vojnem razvoju. Čeprav morda drži, da 45 tisoč 172 ujetih ruskih vojakov ob zaključku bitke na vzhodnem bojišču še ne pomenijo odločilnega slabljenja, pa je vendar nesporno, da to visoka številka padlih med izbranimi divizijami rdeče vojske imela prej ali slej prav občuten vpliv.

čete v ogorčenih bojih ustavile napade močnih sovražnih pehotnih in oklepni sil.

Na Siciliji so bili v trdovratnih bojih odbiti v sodelovanju z oddelki nemških letal za bližnje poletne številni napadi močnih sovražnih pehotnih in oklepni skupin. Nemško in italijansko letalstvo je nadaljevalo svoje napade proti sovražnemu prevoznemu brodogradu tudi včeraj z dobrim uspehom. Pri teh napadih je bil med drugim z bombnimi zadetki potopljen sovražni tovorni parnik z več ko 10.000 tonami. V pretekli noči so napadla nemška bojna letala Malto.

*

Berlin, 21. julija. s. Vojni dopisnik DNB-ja poroča, da so zdaj najhujši boji na vzhodnem bojišču na odsekih severno od Orla in ob Miusu. V poročilu poudarja, da Sovjeti tudi predvčerajšnjim niso mogli vdreti v nemški obrambni sestav. Sovražnik ni izgubil nič manj ko 562 oklepnikov, toda vse kaže, da bodo boljševiki še dalje vrgli v bojni metož ogromne sile vojaštva in orožja, kakor so delali v velikih zimskih bitkah. To vzbuja

Koncert »Ljubljanskega Zvona«

Kljub poznemu času je koncert »Ljubljanskega Zvona« privabil v ponedeljek zvečer ogromno poslušalcev in je bila velika uniońska dvorana polna, kar se je v običajnih časih zgodilo samo takrat, kadar je pel kak prvovrsten zbor. V resnici pa smo bili tudi kljub mnogim glasbenim prireditvam letos — ki so bile večinoma instrumentalne — vokalnega koncerta potrebni. Skoraj so nam že čisto izzvenele zadnje melodije čistega vokalnega koncerta, kar gotovo ni razveseljivo, če pomislimo, koliko kvalitetnih stvari smo prej slišali. Res, da so časi izredni, vendar ne bi smeli zanemariti vokalne glasbe, vsaj iz čisto glasbenega stališča ne, kaj šele drugih.

Mešani zbor »Ljubljanskega Zvona« je trenutno gotovo naš najboljši zbor, bodisi glede na razpoložljivi material, bodisi na prizadevanje in napredek, ki ga je pokazal od zadnjega nastopa. Podlaga zbora so moški glasovi, ki so lepo uglasjeni in dajo vsej stvari trdno podlago. Ženski glasovi, zlasti soprani se dijo preveč krčeviti in neumerjeni, kar je bilo posebno slišati pri odstavljanju fraz in kratkih odstavkih, ki zahtevajo za podlago pravilno dihanje. Pri daljših tonih se je zbor intonirano lepo temperiral. Tih napak dirigentu ne bo težko popraviti. Dirigent je zboru avtoriteta in mu zbor lepo sledi. Dinamično je zbor na precejšnji stopnji in dirigent pevec ne utruja z večnimi fortissimi ali drugimi enakomernimi issimi. Količino in težo glasu pravilno odmerja in izrazi vsu dinamično skalo. Zbor je zdaj na tisti stopnji, ko z malo božanske iskre lahko raste in zraste v dober zbor, ki se bo lotil tudi težjih stvari.

Dirigent Dore Matul se je zelo potrudil. Glasovno je zbral lepo družino in ji tudi nekaj nudil in napravil iz nje zbor, ki ga človek z veseljem posluša. S ponedeljskim koncertom nam je pokazal obrise in ogrode svojega dela. Od zadnjega nastopa je dirigent zbor zelo »popravil«, in če bo do prihodnjega nastopa pokazal tudi tak napredek, ga bomo z veseljem pozdravili. Začetek je na trdnih nogah in želimo, da bi zbor ostal — četudi v mejah svoje zmogljivosti — v vrsti resnih zborov.

Sporod je bil premišljen izbor, kar je tudi zadeva pametnega dirigenta. Lepo zapeta preprosta pesem zahteva od zbora ravno toliko umetniškega občutka in navdihnjenja kakor večja, kompozicijsko zapletena skladba. Dirigent se je očitno tega držal in je z zborom

Menjalna trgovinska centrala v Nemčiji

Pomanjkanje blaga, zlasti vsakdanje rabe, je povzročilo živahno menjalno trgovino. Kot posredovalci za to trgovino nastopajo v glavnem časopisi s svojimi menjalnimi inserati. V Nemčiji so pa šli še dalje. Tako je občina v Königsbergu že pred pol leta ustanovila Menjalno centralo za predmete vsakdanje rabe v prostorih neke bivše trgovine z enotnimi cenami. Ta menjalna centrala ima svoj proračun in vodi jo direktor zastavljajnice. Od prebivalstva v zamenjavo ponudeni predmeti se po izločitvi oddajnega potrdila ocenijo in se razstavijo v oddelkih, ki so razvrščeni po blagovnih skupinah. Kakor hitro se javi kdo, ki bi hotel zamenjati predmet, se pozovejo obe stranki v isti uri

pokazal vse svoje in zborove odlike, kar bi se mu s težjimi stvarmi morda ne posrečilo. Zdaj, ko je podlaga, se bo brez skrbi lahko lotil težjih stvari.

Podlaga sporeda so bile večinoma prirejene ljudske, in sicer so bili na sporedu Prelovec, Juvan, Ravnik, Pavčič, Rožanc, Adamič, Dev, M. Hubad, Puš, Lajovic in Tomc. Med drugimi sta bili dobro izvedeni Tomčevi Vlahi, skladba močnih kontrastov, in Devova Zdravica, ki jo je zbor zapel v vsakem pogledu brezhibno, ki pa dinamično in ritmično zahteva prave žilice.

Operni pevec. Fric Lupša je zapel tri solo točke (Prelovec: Mrzeča je zunaj trda noč, Bučar: Delavec, Pavčič: Dedek samonog) in solo v Prelovcu: »Pomlad. Lupša je za lepo izvedene točke žel voharno odobravanje in dobi šopek nageljnov. Na klavirju je spremljal S. Lovše.

Taborišča in kolonija GILLA

Prvo taborjenje graduirancev v Tivoliju poteka v redu po navodilih zveznega poveljstva. V popolni meri so začele delovati tudi dnevne kolonije v Šiški, na Rakovniku in pri Kolmanu. Taborišča in kolonije pogosto nadzorujejo funkcijari zveznega poveljstva, ki povsod ugotavljajo najpopolnejšo organizacijo raznih služb.

Državno taborjenje za kadete

V državnih taborišča za kadete je odpotovalo nekaj oddelkovnih načelnikov pri avangardistih v Ljubljani. Obiskovali bodo usposobitveni tečaj, ki je določen za dosego višje stopnje.

Razstava del v ženskem središču za gospodinjstvo

V ženskem središču za gospodinjstvo je bila organizirana razstava del, ki so jih organizirale GILLA naredile v XXI letu. Razstavljeni so kroji, perilo in pletenine. Značilne na razstavi so torbice, klobuki, pasovi in čevlji, izdelani po avtaričnih namelih. Omemo zaslužiti tudi nekaj del iz hiše oprave: stojala za knjige, za vaze in namizje.

Kuharske vaje so se končale s preskusnim nastopom.

Razdeljevanje krompirja

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča, da bodo delile v dnevih od 22.—26. julija sledeče tvrdke:

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnice,

Delavsko konzumno društvo,

Šmrkolj Albin,

A. Sarabon,

Marn Neža,

Skupna nabavna in prodajna zadruga (Jurčič),

Konzumno društvo Šiška in

Bahovec Josip

potrošnikom tretjo pošiljko novega krompirja, in sicer po 2 kg na odrezek »106« navadne živilske nakaznice (modre barve), izdane od mestnega preiskovalnega urada v Ljubljani.

Prodajna cena krompirja je določena na 2.40 lire za kilogram.

Kdor bi do vključno 26. julija ne dvignil krompirja, bo izgubil pravico do nakupa.

Dolenja vas

Vsi naročniki »Slovenskega doma«, ki dobivajo list ali po pošti ali po raznašalcu, lahko naroče po znižani ceni roman »Quo vadis« pri g. kaplanu v župnišču ali pri g. Francetu Klnu, Dolenja vas št. 106. Za naročnike je cena: 25 lir; za vse ostale pa navadna izdaja 32 lir, v pol platne vezana 45 lir. Pohitite z naročilom. Pozneje bo knjiga dražja.

bro ohranjeni rakev s kostmi nekega Rimljana. Ta rakev je sedaj v mestnem muzeju.

Pri trgovski akademiji so odkrili tudi še dokaj dobro ohranjeno centralno kurjavo na vroč zrak, kakor so jih imele ugledne rimske hiše.

Najlepša najdba iz rimskih časov pa je gotovo krasen pozlačen kip rimskega plemiča, ki so ga našli pred 100 leti, ko so zidali sedanje kazinsko poslopje. Ta kip krasi sedaj stopnišče palače, v kateri je mestni muzej. Lani so delavci našli pri Sv. Florjanu dobro ohranjeno glavo iz domačega kamna, o kateri misli mgr. Steska, da je to kip rimskega cesarja Karakale.

Takih in podobnih najdb je zadnja leta bilo cela vrsta. Zanimivo je, da ne zbirata teh predmetov samo oba muzeja, temveč tudi številni zasebniki, tako rekoč amaterji v arheologiji. Znanih nam je več takih ljubiteljev rimskih starin. Nekateri zasebne zbirke rimske žgane posode so prav lepe. Vsekakor to dokazuje, da je v Ljubljani še mnogo možnosti za arheološka odkritja.

Ob vročih julijskih dneh na živilskem trgu

Toplomer kaže visoko, saj smo te dni prvič letos dosegli dnevno temperaturo nad 30 stopinj Celzija nad ničlo. Vročina pritiska. To se pozna tudi na živilskem trgu, ko skušajo gospodinje vse svoje kuhinjske potrebščine nabaviti že zgodaj zjutraj, ko je na trgu še malce hladno, čeprav že ob zgodnjih urah valovi neprijetna sopara. Mnoge gospodinje so se tudi navadile prihajati zelo zgodaj na trg, ker vedo, da bo gotovo dobe zaželeno blago, zlasti glavnoto solato, za katero je sedaj velika tekma med gospodinjami, in so vse vrle trnovske in umne krakovske prodajalke vedno oblegane.

Solate je še vedno veliko. Doba za glavnoto solato pa itak prihaja že h kraju. Sedaj nastopa doba stročjega fižola, ki ga je na trgu od dne do dne vedno več. Naprodaj je v veliki izbiri nizki stročji fižol, ki so ga veliko pridelali tako na raznih njivah v mestu, kakor tudi v okolici. Danes je bilo kar polno kolkov tega fižola. Gospodinje so ga izredno mnogo kupile. Nekateri so se pohvalili, da je domači stročji fižol mnogo boljši, kot je bil oni, ki je bil pred tedni naprodaj pri branjevih na Vodnikovem trgu. Rad se hitro skuha in je dober kot oni visoki, ki pride šele čez nekaj tednov v večji množini na trg. Tu in tam človek naleti na trgu tudi na visoki stročji fižol. Neki obdelovalec je letos prišel na originalno misel. Napravil si je lesene podolgovate in nad dve pesti visoke posode, v katere je nanosil lepo prst. V te posode je za meseca februarja, koje bilo letos še prav toplo, vsadil visoki koks. Do meseca maja ga je imel vedno na topleni v sobi. Od maja naprej pa je posode prenesel na prosto. Sedaj ima že lepe stroke in fižol mu je prav lepo obrodil.

Na trgu je sedaj tudi veliko glav zgodnjega zelja, ki so ga vzgojile trnovske in krakovske vrtnarice. Drugače kaže zelo letos, ko je bilo veliko moče, izredno lepo. Gosenice ga še ne napadajo tako, kakor so ga bile nekdanj v zadnjem letu prve svetovne vojne, ko so bili zeleniki dostikrat od te škodljive zalege popolnoma ogroženi, da so štrlele v zrak same žile. Zelo lepo kaže zelje po mnogih zelenikih na Barju, kjer so se začeli naši barjanski kmetovalci intenzivno baviti zgojitvijo tako zvanega erfurtskega zelja, ki ga je na Barju uvedla za povzdigo kmetijstva in sadjarstva mnogo zaslužna podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva za Barje.

Poleg zeljnatih glav je bilo danes na trgu mnogo zelene, nadzemeljske kolerabe, dalje mnogo ohrovt, domačega, lepo osnaženega korenja in peteršilja. Poleg uvožene je bilo tudi precej domače čebule.

Ob zidu Ljudske knjižarne na Vodnikovem trgu so danes gospodinje pridno kupovale borovnice, ki jih je še vedno precej naprodaj. Tam se gospodinje vrste in v dolgi vrsti čakajo pred vsako prodajal-

ko lepo tiho in mirno, da pridejo na vrsto in si kupijo sladke borovnice. Ko tako-le čakajo v vrsti, se menjavajo ka živahni pogovori o raznih aktualnih problemih domače kuhinje in domačega gospodinjstva. Nekateri ženske vam vedo hitro naštet vse recepte, kako je treba borovnice konzervirati, kako jih je treba sušiti in seveda, katere borovnice so najboljše za žganje.

Tu in tam je človek dobil tudi kako gobo. Na trg prihajajo v večji množini le lisčke. Jurčki so bolj redki. Po raznih krajih na deželi so letos ljudje začeli kaj marljivo nabirati gobe in jih sušiti. Trgovci s poljskimi pridelki kupujejo sedaj suhe gobe po 110 lir kg. Nekateri so jih nakupili že precejšnje količine.

Trg vam naposled nudi lepo razstavo raznega poletnega cvetja. Nekateri vrtnarice, ki majo svoje prodajne prostore okoli Vodnikovega spomenika, prodajajo prav lepe gladjole, pa tudi na drugem zelenjadem otoku ima kaka prodajalka veliko zalogo rož. Sedaj prihajajo na trg že sadike raznovrstnih krizantem.

Najboljši pripomoček za pouk in razumevanje stare zgodovine — roman v slikah »QUO VADIS«

Zgodovinske najdbe v Ljubljani

V našem mestu je še mnogo možnosti za arheološka odkritja

Ljubljana, 21. julija.

Pred kratkim so nekateri listi priobčili vesti, da so pri prekopavanju Zvezde našli delavci žaro s pepelom. Strokovnjaki so ugotovili, da je to pepel neke Rimljanke, ki je umrla v 1. stoletju po Kr. in so jo po tedanjem običaju v Emoni sežgali. Da je bila to žena, so mogli strokovnjaki ugotoviti iz raznega okrasja, ki je bil dodan v žaro.

Seveda to ni edina najdba te vrste v Ljubljani. Saj je prav za prav vsa Ljubljana eno samo najdišče zgodovinskih predmetov, bodisi starih kelt-skih in japonskih ali še celo predzgodovinskih n. pr. iz mostiščarskih časov, bodisi poznejših rimskih, germanskih in staroslovenskih. Državni in mestni muzej imata vse polno žar, rakev, orožja, okrasja iz nekdanjih časov, kar so našli v Ljubljani.

Največje najdišče predstavlja nedvomno odkritje stare Emone same. Danes točno vemo, kod je teklo obzidje stare Emone in kakšen je bil tloris tega rimskega mesta. V prejšnjem stoletju pa zgodovinarji niso vedeli za točen položaj Emone. Nekateri so jo iskali celo pri Igu, kjer so tudi ostanki starih naselbin. Šele zgodovinar in arheolog dr. W. Schmidt je ugotovil, da je bila Emona nedvomno na sedanjih ljubljanskih tleh, in sicer okoli sedanjega Gradišča in Mirja pa tja do Ajdovščine. Ostanki rimskega zidu so še danes ohranjeni in so restavrirani.

Še vedno in skoraj pri vsaki novi gradbi na-leto delavci na kake rimske ostanke. Ko so pred leti n. pr. razširjali Aškerčevo cesto, so našli na

nekdanjem Jelačinovem svetu krasno ohranjen, približno dva metra dolg mozaik, ki je nedvomno ostal od tal kake stare rimske veže. Ko so gradili Trgovsko akademijo, so našli velikansko in do-

Kopalna sezona ob nastopu pasjih dni

Po časopisih je bilo že druga leta dostikrat omenjeno, od kod prihaja ime »pasji dnevi« za dobo od sv. Jakoba do sv. Jerneja ali bolje za čas od 22. julija do 23. avgusta. Stari Grki so imenovali tako ta čas zato, ker je pritisakala navadno v tem času najhujša vročina in je bilo v Grčiji v tem času posebno vidno in svetlo pasje ozvezdje. Po tem ozvezdju so dobili nato ime dnevi najhujše vročine. Kakor druga leta, bomo tudi letos imeli še kaj vroče dneve in bomo vsi še veseli, da se bomo mogli zateči v kako senco ali pa v hladno vodo. Od ponedeljka naprej so nastopili prav vroči dnevi, ko dosega dnevna temperatura nad 30 stopinj Celzija. Ti dnevi so kaj ugodni za spravljanje sena. Moramo pa reči, da je glavna košnja bila opravljena že v dnevih, ko je bilo močno deževno. Sedaj kose še po kakih daljnjih travnikih. Na Barju so pokošeni že vsi travniki. Krma je letos srednja.

Vroči dnevi so pač prijetni za kopalce. In kako je postalo živahno ob Ljubljani, zlasti tam na Špiči, kjer se odepi Gruberjev prekop. Tam je pravo vrvenje in drvenje mladih in starih kopalcev poleg nežnih kopalč in resnih mamic. V

ponedeljek pa so tamkajšnji kopalci imeli malo smolo. Iz vodnotehničnih razlogov so morali popolnoma odpreti zatvornice v Gruberjevem prekopu. Voda se zato ni mogla nabirati v prostem kopalisku, ki sega od Špiče tja do prulskega mostu. To kopalšče se je to popoldne popolnoma posušilo. Pravi kopalci, ki so dobri plavalci, so si pač znali pomagati in so se kopal višje v Ljubljani. Gruberjev prekop pa je bil zaprt. Nekopalci pa so se morali zadovoljiti s tušem, ki je napravljen na bregu Ljubljance. Zmočili so se za silo.

Pa ne samo Ljubljanci, tudi kraji ob Ljubljaničinih pritokih, ki so dosegljivi, so v letošnji kopalni sezoni sila oživel. Povsod je vse polno ljudi. Mnogi se kopajo v Malem grabnu, toda v tem kraju so sila nadležni komarji. Pa tudi Gradišča vsak dan sprejema velike skupine kopalcev. Kopalna sezona je sedaj v polnem razmahu.

Najlepše darilo za študente klasičnih šol je roman v slikah »Quo vadis«

Suhe gobe
po najvišji dnevni ceni
kupiše Sever & Komp.

S. S. VAN DIN

BOGINJA MASČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Pa res ne vem,« je odvrnil začudeno. »Zadnji, ki odhaja iz muzeja, navadno vedno ugasne luč. A kolikor je meni znano, ni bilo nocoj nikogar v muzeju... Grem pogledat.« Podal se je proti vratom, a Vance se je vstopil predenj.

»Nikar naj vas ta stvar preveč ne moti,« je dejal precej odločno. »Bom že jaz pogledal... Lahko noč!«

Salvetru ta odslomitev ni bila nič kaj preveč všeč, a se je kljub temu brez besede vrnil po stopnicah navzgor.

Ko je izginil za ograjo v drugem nadstropju, je Vance nalahno pritisnil na kljuko in odprl muzejska vrata. Tam spodaj je pri obelisku Scarlett, ves obložen s papirji, fotografijami in časopisi. Njegov jopič je visel čez hrbišče naslonjala. Senčnik iz celuloide je Scarlettu zastiral oči. V roki je držal peresnik in je z njo slonel na debeli beležnici.

Ko so se vrata odprla, je Scarlett dvignil oči in veselo vzkliknil:

»O, dober večer! Mislim sem, da ste za danes tu že končali s svojim delom.«

»Saj ni več danes, saj je že jutri,« je odvrnil Vance, ko je stopil po stopnicah v muzejsko dvorano.

»Kaj! Scarlett se je zasukal in si vzel iz jopiča uro. »Za božjo voljo, saj je res! Nisem mislil, da je ura že toliko. Delam tu že od osmih dalje...«

»Izredne stvari! Vance si je ogledoval razgrnjene fotografije. »Zelo zanimive... Kdo pa ti je vendar dal to misel, da si šel semkaj?«

»Brush, čisto naravno.« Videti je bilo, da je Scarletta to vprašanje zelo osupnilo. »Dejal mi je, da so vsi pri večerji v zajtrkovalnici in jih zato nisem hotel motiti... Imel sem tu nekaj dela, ki sem ga sklenil dokončati...«

»Ni nam nič povedal, da si prišel.« Vance je bil videti zelo zatopljen v ogledovanje slike, na kateri so bili štirje amuleti v obliki zapestnice.

»Čemu pa naj bi vam bil moral to povedati, Vance?« Scarlett je vstal in si oblekel jopič. »Zame je to nekaj čisto običajnega, da pridem zvečer semkaj delat. Stalno prihajam sem in odhajam. Kadar ponoči delam, vselej preden odidem, ugasnem luč in se prepričam, če so vrata dobro zaprta. Res ni prav nič čudnega, če sem po večerji prišel sem.«

»Zato nam torej Hani ni nič povedal.« Vance je položil fotografije nazaj na mizo. »Pa vendar, nekaj nenavadnega se je nocoj tu le zgodilo.« Položil je pred Scarletta v nožnico vtaknjeno bodalo. »Kaj nam veš povedati o temle nožu?«

»E, marsikaj!« Pri tem se je namrdnil in sprašujoče pogledal Vanceja. »Kako pa da ga imaš ti? Spada namreč med tiste stvari, ki jih dr. Bliss najbolj skrbno skriva.«

»Res?«, se je Vance nalašč začudil. »Potemtakem ga ti dobro poznaš?«

»Precej dobro. Bil sem zraven, ko je to bodalo tisti stari norec Bliss našel in si ga skril za srajco. Pa sem molčal. Me tudi brigalo ni nič. Ko smo nazadnje že prišli v New York, mi je povedal, da je bodalo vtihotalpil in ga odnesel iz Egipta. Zaupal mi je tudi, da ga ima skritega v svoji delovni sobi. Vedno se je bal, da bi ga Hani izsledil in sem mu moral prisesti, da bom molčal. In sem tudi vedno molčal. Sicer pa je v kairskem muzeju že več lepših bodal te vrste, ki so jih bili izkopali.«

»Imel ga je skritega pod papirjem v predalu svoje pisalne mize...«

»Da, vem to. To je varno mesto. Hani skoraj nikdar ne gre v dr. Blissovo delovno sobo... Radoveden pa sem...«

»Vsi smo radovedni. Umazana zadeva je to se ti ne zdi?« Vance mu ni dal časa za premislek. »Kdo pa še ve za to bodalo?«

»Kolikor je meni znano, nihče. Gospod doktor gotovo ni pravil tega Haniju in mislim, da tudi svoji ženi ni povedal. Ona zelo ljubi svojo domovino in doktor spoštuje njena čustva. Težko je reči, kaj bi porekla, ko gre vendar za tako dragocen predmet.«

»Kaj pa misliš o Salvetru?«

»Mislim, da ne ve ničesar,« je odvrnil Scarlett in se pri tem nekam namrdnil. »Če bi on kaj vedel o tem bodalu, bi prav gotovo šel hitro pravit Meryt-Amen. Ne bi se mogel zdržati.«

»Pa nekdo iz te hiše je vendarle moral vedeti zanj,« je trdovratno pripomnil Vance. »Dr. Bliss mi je telefoniral malo čez polnoč, da je samo za las manjkalo, da ga ni nekdo umoril. Zato smo brž prihitali sem in smo našli tole bodalo zapiceno v sprednjo končnico dr. Blissove postelje tik nad zgglavjem.«

»Za božjo voljo, res?« Scarletta je ta novica očitno hudo zadela in zbegala. »Nekdo je moral najti bodalo v tistem Blissovem predalu... Pa vendar...« Nenadno je umolknil in ošinil s pogledom Vanceja. »Kaj pa ti k temu praviš?«

»Ne vem, vse to je zelo zagonetno... Hani je našel nožnico na hodniku blizu vrat doktorjeve sobe.«

»To je pa res zanimivo...« Scarlett je umolknil, kakor da bi hotel premisliti, potem pa je začel urejati papirje in fotografije, jih zlagal drugo na drugo in mape spravil v spodnje mizne predale.

»Si iz tega, kar so ti bili povedali drugi domači, nisi mogel ustvariti nobene razlage?«, je nato vprašal.

»Pa še kolikoli! A vsaka teh razlag je čisto v protislovju z drugo... Mnogo je tudi neumnih. Tako, zdaj pa pojdim domov. Slučajno sem opazil, da je tu luč, in sem vstopil, da vidim, kdo je v dvorani... Boš zdaj tudi ti odšel?«

»Da.« Scarlett je vzel klobuk. »Odšel bi bil že prej, pa res nisem mislil, da je že tako pozno.«

Po nasvetu osme točke...

Prijetno srečanje z dobrépoljsko jajčarico in njeni spomini na lepe dni, ko so imele jajčarice toliko poslanstev

Neenakomerno je sopihal kočevski brzec proti Dobrépoljski dolini — kraju mojega potovanja. Svetopisemski izrek »v potu svojega obraza si boš služil svoj kruh« mi je vsjo vožnjo, ko sem se skoraj kopal v znoju in se mi je že srcaja prijemala kože, očitaje izpraševal, da sem pred zadnjo postajo križvega pota že obžaloval, zakaj nisem raje spomladil kar v Ljubljani kupil jajca od dobrépoljskih jajčaric, ki so mi jih ponujale še po dokaj ugodni ceni, pa sem jih zaradi »nedostojne« cene tako temeljito pokaral z moralnim naukom: »Presneto, ali vas ne peče vest, da tako odirate ljudi, saj veste. Danes bi jim pa še kar sam do plačal, samo da se ne bi kopal v tem znoju. Vročina pa ni popustila. Sonce je žgalo in pripekalo ekoci zaves v voz ter me utrulo, da sem se v Dobrépolj komaj skobacal iz vlaka.

Mahnih sem jo na delo. V Mrkunovi knjigi »Etologija loškega okraja«, ki jo dobite po vseh ljubljanskih knjigarnah, sem bral, da imajo prav gotovo tod pri vsaki hiši perutnino, celo po deset glav kokoši, nekateri celo po 15 do 20 ali celo več. To me je opogumilo, da sem se podvzval in hitel v vas in kar v prve hiše. »Skoro v vsaki hiši...«, potem pa še dejstvo iz iste knjige: »da vsaka gospodinja na spomlad nasadi kokli in podloži po 15 ali več jajc, mi je dalo vero, da bom kaj kmalu nabral nekaj jajčk, brez katerih moja gospodinja tako težko izhaja...

Pri X-ovih so me nekam čudno sprejeli. Kljub ljubeznivemu tonu in vprašanju po jajčkih sem bil deležen jedrnatega odgovora: »Nič ne nesejo...«. Pa sem jo mahnih naprej. Imel sem srečo... že pri naslednji hiši sem dobil dobrodušno mamo in kmalu pa sva bila v najbolji živahnem pogovoru. Potem pa je prišla še lepa plavalca hčerka in že sem si bil svest, da ni moje upanje zaman. Mamica mi je živahno pripovedovala o nekdanjih lepih mladostnih dneh, dneh petja in veselja, pa tudi »kšefta« z jajčki, ki so jih nosile jajčarice v Ljubljano. Prave jajčarske pohode so imele takrat. Kmalu sem

razumel njeno navdušenje za tiste lepe čase, ko so imele tudi vse svoje poslanstvo: na potovanju so mnogo zvedele, še več pa povedale.

Prav zanimivo jo je bilo poslušati. Človek se kar vživi v tako prijetno kramljanje in čas ti vse prehitro beži in te preganja, da prideš k realnosti... Jajčarice so pa še posebno realne. Pa ti vpiro hčerke pove še lepo iz mladostnih dni, ko so bile jajčarice tudi ženitvene posredovalke, ki so znale svetovati, kam bi se ta ali oni fant priženil, za zeta ali obratno itd. Tako so se baje znale jajčarice prikupiti gospodinjam, da so kupile več jajčk, potem pa dobile še kos boljšega kruha ali police...

Pred mano se je belil dober kruhek in jabolčnik mi je tešil željno grlo, ko me je tudi ogrevalo zanimivo pripovedovanje priletne mamice in navzočnost njene hčerke.

Pa smo začeli z resno kupčijo. Pehar jajčk, ki so jih mati prinesli neke iz skrinje, me je spomnil 8. točke 10 dobrih nasvetov za gospodinjstvo v »Obisk«. Zaprošil sem za posodo s slano vodo in začel prav po navetih: Jajčka so se potopila, z njimi pa tudi mnogo zaupanja ljubeznive mamice, ki ji je bilo všeč moje nezaupanje. Pa res ni dobro, da se človek vedno drži dobrih nasvetov!

Nerodnost sem kmalu popravil, se opravičil in kmalu mi je začela mamica pripovedovati o časih, ko so barantale z jajci in piščanci ter jih odvažale preko Rakeka in Postumie v Trieste. Triesteinke so navadno bolj drago plačevale jajca, piščance in kokoši. S posebnim veseljem se je s šepetajočimi besedami spominjala muhastih uric, ko so prevežano, toda pošteno preslepilo razne carinike in finančne organe in tihotapile blago iz Triesteja domov.

Prišla sva res preveč v realnost. Čas ter skrbi so me silile, da sva naredila obračun. Prav zadovoljen sem odhajal, hvaležen prijazni in dobri mamici, še zadovoljnejši pa sem bil, ko sem se vrnil domov in si očvil prvi dve.

Šport

Službeno iz L. A. Zveze

V soboto, ob 17. žensko prvenstvo Ljubljane na igrišču Hermesa. — Nagrade za klubsko prvenstvo.

Iz službenih objav Lahkoatletске zveze, ki smo jih prejeli danes posnemamo, da bo v soboto, 24. t. m. ob 17. na igrišču Hermesa v Šiški tekmovalje za žensko prvenstvo Ljubljane. Spored prireditve, pri kateri bodo nastopale zlasti članice Hermesa in tobačne tovarne, bodo tekmovali v naslednjih panogah: tek na 100 m, štafeta 4x60 m, skok v daljino, skok v višino, met diska (1 kg), suvanje krogle (4 kg) in met kopja (600 gr). Zveza opozarja klube, da je zadnji dan za prijave 22. t. m., do 18. zvečer, po možnosti pa naj pošljejo klubi svoje prijave že prej.

Za splošno klubsko prvenstvo, za katero se bodo borili v prihodnjem mesecu, je določila LAZ naslednje nagrade: 1000 lir klubu, ki doseže prvo mesto, 500 lir za drugo in 250 lir za tretje. Poleg teh nagrad bo nakazala zveza po 250 lir vsakemu klubu, ki bo dosegel po prvem tekmovalju A in B skupin minimalne rezultate vsaj v 14 panogah. Poleg tega bo podelil CONI pokal klubu, ki bo v drugem delu klubskega prvenstva (v splošnem pokrajinskem prvenstvu skupin A in B, ki bo 29. avgusta in 5. septembra) dosegel najvišje število točk neodvisno od točk, ki so jih dobili tekmovalci pri oceni za klubsko prvenstvo. Za pokal bodo razdeljene točke tako, da dobi prvi v vsaki panogi 6 točk, drugi 5 itd. do šestega, ki dobi eno točko. Pri štafeti je točkovanje dvojno.

Nagrade posameznikom: prvi v finalu skupin A in B v prvem delu klubskega prvenstva (ki bo 1. in 8. avgusta) dobi medaljo; tekmovalci Hermesa, Ilirije, Planine ali Viča, ki bo dosegel največ točk v prvem delu klubskega prvenstva, bo dobil povrnitev za trening. Za drugi del splošnega pokrajinskega prvenstva je predvideno, da dobi prvi v vsaki skupini nagrado, drugi pa medaljo. Tretji del klubskega prvenstva (19. septembra in 3. oktobra): tekmovalci, ki doseže v posameznih panogah največ točk, dobi plaketo.

Sportni klub »Mars«. Naprošajo se vsi delegati klubov, ki sodelujejo na mladinskem pokalnem turnirju S. K. Marsa, da se zanesljivo udeležijo sestanka v četrtek, 22. julija, ob 5. uri popoldne v prostorih nogometne zveze.

Novo mesto

»Quo vadis« — znameniti zgodovinski roman, ki bo izšel v novi obliki v slikah, v velikosti črti strani »Slov. doma«, lahko naročite tudi v novomeški podružnici. Pohitite, ker bo knjiga kmalu izšla, knjige pa bo lahko dobil le prednaročnik!

Kolumb odkriva Ameriko

Kralj je povedel Kolumba in druge ljudi iz njegovega spremstva s seboj na kosilo v hišo, kjer je stanoval. Pri tej priliki mu je Kolumb toplo priporočil Diega de Arana, Petra Gutiérreza in Roderiga Escobeda, ki jih je vse skupaj imenoval za poveljnika in glavarja, katere je bil pustil tukaj, da bi vse skupaj lepo delali in vodili v službi Boga in Velikanstev. Kralj je bil na videz zelo žalosten zavoljo njegovega odhoda, posebno pa tedaj, ko ga je videl, da se je vkrcaval. Nek kraljev zaupnik je Kolumbu povedal, da je kralj ukazal izdelati zlat kip v velikosti Kolumba in da mu ga je nameraval v desetih dneh izročiti, toda Kolumb se je vkrcal s trdnim sklepom, da bo nemudoma odplul. Toda veter mu tega ni dopustil.

Na tem španskem otoku, ki ga domačini nazivljejo Bohio, je Kolumb pustil 39 mož s trdnjavo. Vsi so bili dobri prijatelji kralja Guacanagarija. Poveljevali so jim Diego de Arana, rojen v Cordovi, Peter Gutiérrez, višji uradnik v Kastiliji, in Rodrigo de Escobedo, po rodu iz Segovie, svak Rodriga Pereza. Nanje je prenesel vso oblast, katero je prejel od vladarjev.

Dalje jim je pustil tudi vse blago, katero sta kralj in kraljica pripravila za trgovsko izmenjavo. Te robe je bilo veliko, da bi jo mogli potem zamenjati za zlato, potem pa tudi vso zalogo z ladje »Santa Maria«, in sicer prepečenca za eno leto, vino, veliko streliva in ladijski čoln, da bi mogli, ker so bili v pretežni večini mornarji ob primernih priložnostih pluti z njim odkrivati zlate rudnike, da bi potem Kolumb po svojem povratku dobil dosti te dragocene kovine. Obenem naj bi izsledili primeren prostor za ustanovitev mesta, kajti pristanišče, iz katerega je odhajal, ni bilo po njegovi volji, kajti zlato, katero so tukaj imeli, je prihajalo od vzhoda, vrh tega pa so bili tem bliže Španiji, čim bolj so rinili proti vzhodu. Potem je bil tem mornarjem tudi semenskega žita. Dodelil jim je svoje častnike, notarja in strokovnjaka za

streljanje, tesarja, ki je znal graditi ladje, smolarja, dobrega strelca, ki se je spoznal na mehanizem bombard, sodarja, zdravnika in krojača, vse samo ljudi, ki so bili morja vajeni.

Četrtek, 3. januarja. — Kolumb tudi tega dne ni odplul, kajti ponoči so prispeli trije tisti Indijanci, katere je odpeljal s seboj od prvih otokov in jih je bil pustil na suhem. Povedali so mu, da bodo jutraj prispeli še drugi Indijanci s svojimi ženami. Ker je bilo morje precej razburkano, čoln ni mogel priti do obrežja, da bi jih vzel, se je odločil, da bo odšel naslednji dan, kakor bo pač božja volja.

Ako bi imel ob sebi tudi ladjo »Pinto«, bi lahko nabral cel sod zlata, ker bi tvegalo novo pot okrog Španskega otoka. Ker pa je bil sam, se tega ni upal lotiti iz bojazni, da bi se mu kaj neprijetnega ne pripetilo in mu onemogočilo povratek v Kastilijo. Tedaj pa bi bili izgubljeni vsi podatki o vseh krajih, ki jih je odkril.

Ako bi vedel zagotovo, da bo ladja »Pinta« srečno prispela v Španijo s svojim kapitanom Martinom Alonso Pinzonom, potem ne bi opustil načrta, ki ga ima. Ker pa ni videl o njem prav nič in ker bi utegnil Pinzon, po vrnitvi v Kastilijo grdo nalagati kralja in kraljico, da bi se s tem izognil zasluženi kazni, ker je s svojim nemarnim ravnanjem in z ločitvijo od armade brez posebnega dovoljenja napravil v zagato vse podjetje in onemogočil vse koristi, ki bi jih lahko dosegli ali vsaj upali doseči iz tega podjetja, — je bilo zato potrebno, da ne odlašajo več in da odide v upanju, da mu bo gospod Bog naklonil ugodno vreme za vso pot in da se bo potem dalo še vse popraviti.

Petek, 4. januarja. — Čim je vzšlo sonce, je Kolumb dvignil sidra in ob šibkem vetru začel svojo pot. Ladja Niña je obrnila krmilo proti severozahodu, da bi se izognila plitvinam, in sicer je ubrala daljšo pot kakor pa tedaj, ko je v zaliv zaplula. Ti prelivs so zelo primerni za vplutje v zaliv Božične naselbine (tako se je imenovala trdnjava, katero so zgradili v njej pustili 39 mož). Obrežje te pokrajine se vleče od severo-severozahoda proti severovzhodu in je vsa obala z zaledjem

vred v globini kake štiri morske milje popolnoma ravna, nakar se začno vzpenjati precej visoke gore. Po vsej deželi so raztresene velike naselbine, v njih pa žive mnogostevilni prebivalci, ki so, sodeč po njihovem vedenju do Kristjanov, vsi lepega značaja.

Spotoma je Kolumb zagledal visoko goro, ki je sprva zanjo mislil, da je poseben otok. Dal ji je ime Kristusov hrib. Dalje je zapazil štiri peščene otoke, okrog njih pa se je vlekla vrsta čeri. Ob vsem obrežju je našel izlive neplovni rek. Pač pa je mornar, katerega je Kolumb na čolnu poslal poizvedovat za ladjo Pinto, povedal, da je nazadnje le našel eno, v katero bi ladje lahko zaplule.

Kolumb zaključuje svoj dnevni zapisek z mnenjem, da je ta otok najbrže Cigang, kajti tukaj je dosti zlata, dišav, gumija iz mastika in rabarbare.

Sobota, 5. januarja. — Ko je začelo vzhajati sonce, je Kolumb razpel jadra, da bi zajel veter s kopnega, ki se je pa kmalu sprevrgel v vzhodnik. Na jugovzhodni strani od Kristusove gore je opazil otoček, ki se mu je zdel primeren, da bi prebil noč. Raziskoval je morje in globino tam okrog in dognal, da je globina povsod ustrežajoča in plovba varna. Kolumb je sedel v čoln in odplul na otoček. Tam je našel ostanke kresov in druge sledi, ki so kazale na to, da so se tam mudili ribiči. Odkril je veliko barvanih kamnov, potem pa tudi lomilnico prekrasne naravnega kamna, ki bi bil kot nalašč za uporabo pri gradnji cerkva in drugih monumentalnih stavb, podobno onemu, katerega je našel na otoku San Salvador. Razen tega je na otoku našel tudi veliko mastikovega grmičevja.

Za Kristusovo goro pravi, da je prekrasna, vitke oblike in lahko dostopna, vse ozemlje krog nje pa nizko, rodovito in popolnoma ravno. Vzhodno od tega hriba se razprostira lepa in nizka obala, ostanek pa so velike gore. V notranjini se vleče veriga gora proti jugovzhodu, čisto podobna gorovju Sierra di Cordoba. Dalje proti jugu in jugovzhodu pa se dvigajo v daljavo silno visoke gore in prostrane doline, veličastno zelene, prek katerih teko številne reke.

Nova dela slikarja Sajovca

Ljubljana, 21. julija.

Evgen Sajovic je naši javnosti že precej dobro znano ime, saj je že večkrat razstavil, najbolj pa je postal znan s svojimi ilustracijami Jalenovih knjig »Trop brez zvoncev« in »Ovčar Marko«, ki sta izšla v »Slovenčevih knjižnicah«.

Najnovejša svoja dela razstavlja zdaj Evgen Sajovic v Umetniškem salonu g. Antona Kosa v prehodu nebotičnika. Razstavlja 10 platen, od teh 6 cvetličnih tihožitij in 4 ljubljanske motive iz Bežigrada. Cvetlična tihožitja so: »Zatišje z nageljnik«, »Nageljnik«, »Cinje«, »Cvetje«, »Sončnice« in »Sopeke«. Mestni motivi pa so: »Gostilniški vrt«, »Bežigrade«, »Jutro«, »Cvetoče drevo«.

Tihožitja se odlikujejo po topli intimnosti barv in nežnosti občutja ter učinkujejo zato prav lepo in dekorativno. Motivi iz bežigradskega okraja so skrbno obdelani ter kažejo na moderni del mesta v vsej preostri barvi in v razkošju luči. Sajovic je tako rekoč ta del mesta šele odkril in bo vsakega prijatelja našega mesta to brezdvomno razveselilo.

Vprašanje naših vajencev se zboljšuje

Ljubljana, 21. julija.

V poslovnem poročilu Pokrajinske delavske zveze za lansko leto najdemo, da je trenutno v Ljubljanski pokrajini okrog 3000 vajencev, od tega približno 2100 vajencev in 900 vajenk. Na mesto Ljubljana odpade 1700 vajencev, na ostali del pokrajine pa 1300. Največ vajencev je zaposlenih v oblačilni stroki (700), dalje v kovinski (480), lesni (300), trgovini (400), pri izdelavi usnja in usnjenih izdelkov (225) itd.

Kolikor se je dalo ugotoviti, pretežna večina vajencev ne prejema od delodajalcev nikake odškodnine ali pa tako malenkostno, da za vzdrževanje sploh ne prihaja v poštev. Pogoste razveze učnih razmerij je pripisati dejstvu, da stari odnoso varuhi niso zmogli vzdrževati vajence.

Vprašanje odškodnin, ki bi vajencem pripadalo, še vedno ni rešeno, dasi je velike važnosti. Za nekatere stroke je to vprašanje uredila Pokrajinska delavska zveza s kolektivnimi pogodbami, ki jih je sklenila.

Veliko pozornost posvečajo obrtno-nadaljevalnemu šolstvu. Pokrajinska delavska zveza je predložila Visokemu komisariju obrazložen predlog za izboljšanje teh šol, kakor tudi predlog, da se ustanove povsod tam, kjer so dane možnosti in bi se za to pokazala potreba.

Ugotovljeno je, da so vajenci preveč prepuščeni samim sebi. Vse premalo se jih vzgaja v zavesti o važnosti njihovih bodočih poklicev. Zlasti pogostejše posebne vajeniške domove, v katerih bi našli potrebno oporo in času primerno razvedrilo. Razveseljuje je dejstvo, da so posamezni spori med vajenci in mojstri v zadnjem času redkejši, kar je treba pripisati zboljšanim razmeram med njimi.

S štajerskega

Žetev smrti. V Mariboru sta umrla 71-letni obratovodja v pokouju Ivan Krajger in 77-letna zašebnica Marija Flehner. V Krški vasi pri Brezicah je umrl znani trgovec in posestnik Hugon Rudman, ki je bil po zasedbi tudi župan v Krški vasi in krajevni vodja delavskega političnega urada. V Žalcu so pokopali Jerico Perc, ženo posetnika Jozefa Perca. Bila je stara 52 let. Poleg moža žaluje za njo pet sinov, ki so vsi pri vojakih. — V Ponikvi so umrli Franc Senica, Peter Otorepec in Ida Spolenak.

Strela. V Studencih pri Poljčanah je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Andrejka, ki mu je poleg gospodarskih poslopij zgorel tudi hlev. Enaka usoda je doletela tudi posestnika Šibala. Tudi njemu so zgorela vsa gospodarska poslopja in hlevi.

Lešnik pojde na nemško šahovsko prvenstvo. V dnevi od 1. do 29. avgusta bodo na Dunaju šahovske tekme za prvenstvo Nemčije. Predvidoma se jih bo udeležilo 16 moštrov, med njimi tudi štajerski prvak Lešnik.

Pogreb gospe Perčeve. V Žalcu so pred dnevi pokopali na tamošnjem pokopališču gospo Gertrudo, ki je umrla v 53. letu svojega življenja. Rajnka je razen moža in drugih družinskih članov zapustila 5 sinov, ki so vsi pri vojakih.

Franc Ferne na zadnji poti. Poročili smo že, da je bil v izvrševanju svoje službe umorjen brambovec Franc Ferne. Njegovega pogreba so se med drugim udeležili tudi številni funkcionarji stranke. Ob grobu sta se poslovala od pokojnega uradni vodja Paidasch in inž. Derganc.

Vesti iz Ponikve. Strela je zažgala in upepelila gospodarska poslopja in hleve posestnikov Šibala in Andrejka iz Studencev. Meseca junija so se v Ponikvi rodili 3 otroci. Umrli so Franc Senica, Peter Otorepec in Ida Spolenakova. Poročili so se železniški delavec Ludvik Grmek s poljsko delavko Marijo Šurajevo, zlatar Anton Košir in

Ljubljana

Koledar

Sreda, 21. malega srpana: Prakseda, devica; Julija, devica in mučenica; Angelina, vdova. Četrtek, 22. malega srpana: Marija Magdalena, spokornica; Menelej, vdova.

Obvestila

Opozarjamo železniške upokojence, da se v zadevi izmenjave dosedanjih železniških legitimacij za nove nemudoma zglaste pri šefih pristojnih postaj, kjer dobe tozadevna navodila.

Rimska cesta — zaprta. Zaradi utrditve vozišča bo Rimska cesta od Napoleonovega trga do Gradišča kakih 10 do 14 dni zaprta za ves vozni promet.

Naročila za roman v slikah »Quo vadis« sprejemata tudi podružnica Slovenčeve upr. na Miklošičevi cesti

Za onemogle in stare Ljubljančane v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je rodbina Kham podarila 200 lir namesto venca na krsto ge. Težjeje Gjud. Mestno županstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpirancev. Počastite rajne z dobrimi deli!

Učenke 4. d. razreda I. državne realne gimnazije naj se zbere v četrtek, 22. julija, ob 7 zjutraj v Lichtenturnu. — Razrednik.

O zgodovini denarja boste brali v

SVETU

Nesreče. Z zlomljeno levo nogo so pripeljali v bolnišnico šestletnega sina posestnika Silvestra Hladnika iz Rovt. — Z lestve je padel in se ranil na glavi 18-letni pekovski vajenec Srečko Kovačič iz Ljubljane, 41-letna žena posestnika Cecilija Kavčičeva z Vrhnike je padla in si zlomila levo nogo. V desnico se je vsek 57-letni uradnik Maks Pavliček iz Ljubljane. Levo nogo ima poškodovano 30-letni delavec Janez Bradač iz Stične. Z gugalnice je padla in si zlomila levo 9-letna hčerka železničarja Ana Wimerjeva z Rakeka. Pri padcu s kozolca si je zlomil levo 11-letni sin čevljarja Jože Bitenc iz Ljubljane. Z vilami se je ranila na desni nogi 34-letna žena delavca Steljana Kovčeva z Brezovice. Desno nogo si je zlomil triletni sinček posestnice Gustav Urbanc iz Dobrunj. Z voza je padla in se potolkla po glavi petletna hčerka zidarskega mojstra Alenčiča Zrimškova z Rudnika. Ponesrečenci se zdravijo na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

Ljubljansko gledališče

Opera:

21. julija, sreda, ob 19: »Mrtve oči«. — Red Sreda: 22. julija, četrtek, ob 19: »Madame Butterfly«. — Red Četrtek.

O zgodovini denarja boste brali v

SVETU

EIAR — Radio Ljubljana

Četrtek, 22. julija 1943: 7.30 Operetna glasba — 8 Napoved časa, poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pesmi in napevi — 13 Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, lahka glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Orkester vodi dirigent Angelini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Simfonični koncert vodi dirigent Rito Selvačgi. V odmoru: predavanje v slovenščini — 21.30 Pesmi za vse okuse, orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini — 22.10 Orkester vodi dirigent Gallino — 22.45 Poročila v italijanski.

krojačica Marija Ferleševa. Poljski delavec Martin Močnik in poljska delavka Jozefa Rudičeva ter pomožni stražnik Mihael Zakošek in tovarniška delavka Hedvika Gorjančeva.

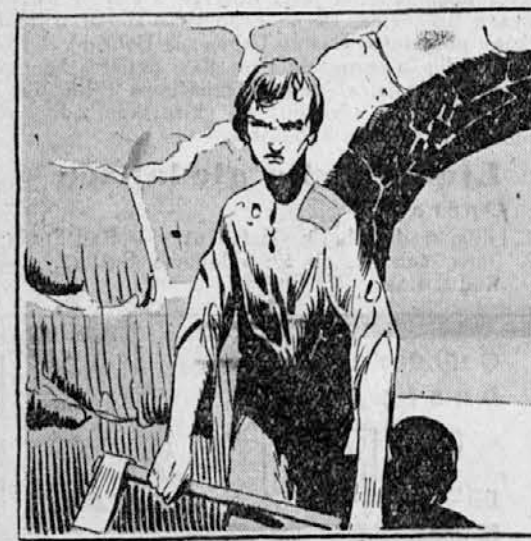
94.

Kar se je obrnila ter se začela nemirno braniti:

»Toliko hlapcev je že služilo pri meni, a še nihče se ni tako grdo napil, kot se je včeraj tvoj brat. Najtežjega pekrčana se je prenapil, no, in potem je — umrl... Zato ga iščeš zama, ker živega ne najdeš več! — Dalje te ne pustim pod nobenim pogojem! Vse, kar lahko zanj storiš, je to, če ga hočeš pokopati!«

95.

Drvarček jo je mrko ošinil, nato pa žalostno dejal:

»Pa dobro! Ne pojdem dalje! — Toda bratovo truplo spravi iz ječe v grajsko kapelico! — Tudi tja na dravski breg pošlji koga po drugega brata, ki ga je včeraj ubil dravski zmaj! — Tako sem torej zares izgubil oba brata! — Čeprav sta z menoj grdo ravnala takrat na planini, sta mi vendarle brata!« In ulile so se mu solze.

96.

Zlobna graščakinja se mu je hlinila kot priliznjena mačka; objela ga je ter ga tolažila in hvalila:

»Zdaj pač vidim, kako dobrega srca si! Smiliš se mi, ker si ostal tako sam! Toda, kaj hočeš! Taka je naša usoda! — Le pojdiva iz teh neprijaznih globin gor v beli dan! — Po bratovi trupli pa že pošljem sama in ju dam prenesti v kapelico, kakor si to želiš.«

»SLOVENSKI DOM«
izhaja vsak delavnik ob 12. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. Jože Sodja. Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vsi v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6. Telefon 40-01 do 40-05. Mesečna naročnina 11 lir, za tujino 20 lir. — Posamezna številka 50 cent.

Nemški pregled novjših vojnih dogodkov

Berlin, 20. julija. s. Včeraj so nemški listi obširno pisali o dogodkih na vzhodnem bojišču, kjer so se bitke zdaj razširile vzdolž vseh bojnih črt, kakor potrjujejo novice, ki so prišle pozno v noči. Listi pa opominjajo, da novi sovjetski napad prav nič ne preseneča, ker so Nemci že dalj časa opazovali, kako so Sovjeti zbirali sile na vseh točkah vzhodnega bojišča. V pristojnih krogih poudarjajo, da so Sovjeti na nekaterih krajih vdrti v nemške postojanke, a zaradi naglih in uspešnih protinapadov je nasprotnik utrpel neznanske izgube.

Na drugih točkah so nemške čete položaj naglo zavrtnale. Jasno je, tako pravijo v berlinskih vojaških krogih, da gre za obupen nasproten poskus. Vendar pa bo zaradi izgube 4000 oklepnikov oslabil, tako da ne bo več mogel nastopiti s tako napadalno silo, ki je potrebna vsaki vojski, če hoče doseči resnično odločilen uspeh.

Glede siciliskega bojišča na nemški listi tudi danes poudarjajo, da je obramba osnih čet čedalje trša, zlasti na odseku pri Catani, ter podčrtajo silovite izgube, ki jih ima nasprotnik.

»Najmanj«, kar ima Roosevelt v svojem načrtu Ameriški Judje naj bi dobili pod nadzorstvo ves svet, Anglija pa bi igrala v bodoče le podrejeno vlogo

V Ameriški reviji »Newsweek« — piše »La Correspondenza« iz Rima — je pred kakim tednom izšel članek, ki v jasni luči prikazuje Rooseveltove gospodarske načrte, kakor tudi načrt za zgraditev novih oporišč, ki naj bi amerškemu judovstvu zagotovila gospodarski položaj na svetu.

Ko bodo Amerika in njeni zavezniki dobili vojno — piše omenjena ameriška revija — za Združene ameriške države ne bo nobeno vprašanje tako važno kakor to, da si zagotovijo vojaška oporišča in postaje, s katerih bi lahko izvajali strogo nadzorstvo. Ker je to vprašanje zelo važno, bi bilo dobro, če bi se Amerika že zdaj začela baviti s potrebnimi načrti, po katerih naj bi ta vprašanja rešila. Sedanja oporišča Združenih ameriških držav po amerškem mnenju ne zadostujejo — piše »Newsweek« — da bi zagotovili stalno vojaško nadzorstvo Washingtona nad Evropo in Azijo.

Kje pa ameriške Združene države iščejo še drugih oporišč? Omenjena ameriška revija razklada naslednji načrt, ki ga označuje kot »minimalni program«. Na Atlantiku imajo Združene države svoja oporišča na Grönlandiji, na Novi Fundlandiji ter na Islandiji, ki jim varujejo pot proti Evropi, svoja nadaljnja oporišča pa imajo potem še v Braziliji in ta jim zagotavljajo pot proti Afriki. Revija predlaga zdaj, naj bi Združene države zgradile svoja letalska in mornariška oporišča v Dakarju, Free-townu in v Liberiji. Da bi Evropo lahko nadzorovala od juga, mora Amerika imeti oporišča v Gibraltarju, na Malti in v Aleksandriji, iz Tunizije pa narediti veliko letališče, s katerega bi ameriška letala lahko vsak trenutek napadla katero koli

Z eksplozivnimi nalivnimi peresi tudi nad srbske otroke

Iz Niša je pred kratkim prispela novica, da je v okolici Bele Palanke postal nek enajstletni deček žrtev anglosaških vojaških metov. Bil je to neki Vikašin Mitič iz Vrgudnice. Ko se je mudil v bližnjem gozdu, je našel tam rdeče nalivno pero. Ko ga je skušal odpreti, je pero eksplodiralo in prizadelo dečku težke poškodbe na desni roki. To je doslej tretji primer te vrste v Srbiji, primer, ki spet pojasnjuje »junaška« dejanja anglosaških letalcev nad Italijo in Nemčijo — piše beograjska »Donauzeitung«.

na tem odseku. Omeniti je še treba, da italijanska in nemška letala zadajajo hude udarce nasprotnemu izkrcavalnemu brodogovju, ki je doslej že izgubilo mnogo svojih najboljših enot.

Pomorski dopisnik lista »Völkischer Beobachter« pa daje pregled o položaju na morjih ter omenja, da se razmerje potopljenih in novo zgrajenih ladij spet naglo nagiba v prid sil osi. Junij je bil za Angleže in Amerikance razmeroma miren, toda julij je že pokazal velik pre-

Nezakonito angleško in ameriško vojskovanje na Siciliji

Berlin, 21. jul. s. Dogodek, ki označuje načine, ki jih porabljajo ameriški vojaki v bojih na Siciliji, opisuje poročilo, ki ga je dala nemška poročevalska družba. Na odseku severno od Licate so bili oddelki nekega nemškega pehotnega bataljona zapleteni v boje z ameriški padalci, nastopajočimi okrog neke hiše, ki

tres v nasprotnem brodogovju, čeprav je pretekla šele prva polovica meseca. Glede dogodkov v juniju pa dopisnik pravi, da se razmeroma manj številne potopitve dajo pojasniti s tem, da so Angleži in Amerikanci okrepili zaščito ladijskih sprevedov. Vrh tega pa je bil promet manjši, ker so nasprotniki ladje zbrali v določenih pristaniščih, da bi lahko prešli v napad proti Evropi. Številke potopljenih ladij v julijskih dneh že daleč presegajo vse junijske uspehe, tako da je upati, da se bo napadalna sila osi proti trgovskemu in vojnemu brodogovju sovražnika čedalje bolj izkazala.

je bila majhna trdnjava. Komaj so ameriški vojaki zagledali Nemce, so jih na ves glas začeli klicati rekoč, da so Italijani in da čakajo na nemško ojačenje. Neki nemški podčastnik, ki se je povzpел na vzpetino, na kateri je bila utrdica, je bil takoj ujet. Amerikanci so ga privezali na železno ograjo balkona, da bi varoval vodnike, ki so takoj začeli streljati na ostale nemške pešce. Ko se je slednjim z obkoljevalnim nastopom nazadnje le posrečilo pogrnati sovražnika iz postojanke, so našli podčastnika še vedno privezanega na ograjo, toda mrtvega, ker ga je nasprotnik pred pobegom umoril.

Ta primer je v očitnem nasprotju z vsemi določili mednarodnega prava, in ni osamljen, kajti neredki so bili primeri, da so ameriški vojaki uporabljali sredstva, ki smej jih bili navajeni srečavati le v boju z boljševiki. Primerilo se je tudi, da so ameriški padalci dvignili roke v znamenje vdaje, pa so potem z ročnimi bombami napadli vojake, ki so jih hoteli zajeti. Ugotavljajo, da uporabljajo ameriški padalci zahrbtno orožje, kakor n. pr. dolga bodala s posebnimi ročaji, in z ostro konico, katera rabijo tudi za udrihanje.

Najizvirnejša slov. knjiga v zadnjih letih je roman v slikah »QUO VADIS«!

Nekaj števil o Argentini

Dežela, ki je velika ko polovica Evrope, a ima komaj 13 milijonov ljudi

O velikosti dežela, ki so daleč od Evrope, se kaj radi motimo. Predstavljamo si jih dosti manjše, kakor pa so v resnici. In kakor na primer o neizmernem Tihem oceanu nimamo pravih pojmov, in še daleč nikomur ne pride na misel, da bi bila njegova površina tako velika ko vseh pet celin skupaj, tako je tudi še s številnimi drugimi deželami, ki so od Evrope precej oddaljene. Tako se običajno precej motimo tudi nad obsežnostjo Argentine.

Argentina meri nič manj ko 2,8 milijonov štirinajstih kilometrov. To je nekako toliko ko polovica Evrope (Brez Rusije). Skrajna severna točka te dežele je od najskrajnejše južne točke oddaljena nad 3600 kilometrov, kar je približno toliko ko razdalja med Varšavo do Gibraltarja, ali približno sedemkrat toliko ko razdalja iz Ljubljane do Beograda.

Medtem ko v Evropi živi okrog 400 milijonov ljudi, ima Argentina po ljudskem številu leta 1940. komaj 13 milijonov prebivalcev. Vendar pa je v Argentini razmerje med številom rojstev in umrljivostjo vedno ugodnejše. Leta 1939. se je bilo v Argentini rodilo na vsakih tisoč prebivalcev po-

vsprečno 12,7 otrok več, kakor pa je ljudi umrlo. V Švici je ta presežek na primer samo 3,4 na tisoč ljudi.

Leta 1938. je bilo v Argentini 4266 poštnih uradov in 405.474 telefonov.

Mesec julij je v argentinski prestolnici Buenos Airesu najbolj mrzel mesec v letu. Srednja julijska temperatura znaša tam 10,1 stopinj pod ničlo. Najbolj vroči mesec pa je januar in znaša povprečna januarska temperatura 23,1 stopinj nad ničlo.

Buenos Aires je tisto mesto, ki ima v vsej takoj imenovani latinski Ameriki največ prebivalcev. V njej živi približno dva milijona ljudi. To bi se z drugimi besedami reklo, da je v njem skoro četa šestina vsega argentinskega prebivalstva, ki je raztreseno po ozemlju, obširnem ko polovica Evrope.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

21

»Naša hiša je bila prav za prav čudna hiša. Polna je bila tako imenovanih viktorijanskih, to je preživelih idej in starinskega mišljenja. Vsaj meni se je tako zdelo tedaj in se mi zdi še dandanes.

Moj oče ni bil nikak nergaški Anglež, tega ne smem trditi. Imel je pa o vsaki stvari svojo sodbo in jo je tudi povedal. Ni se menil za to, ali je njegovo mišljenje komu pogodu ali ne. Obsojal je tudi lorda Kitchenerja, ki je imel pri angleškem vojnem vodstvu poglavito besedo.

Ker je bil oče tak človek, je seveda tudi obsojal, da je brat tako na vrat na nos odšel v vojsko. Dejal je, da je to prezgodaj in da bi veljalo počakati. Saj veste, da je v začetku toliko in toliko ljudi bilo prepričanih, da bo vojna kratka. Govorili so, da bo v dveh, kvečjemu v štirih mesecih vsega konec.

Toda prišlo je vse drugače. Vse se je obrnilo. Namesto da bi bilo vojne konec v nekaj kratkih tednih, je nastopila nova nevarnost, na katero ni v začetku nihče računal. Treba se je bilo bati, da bo sovražnik vdrl na angleške otoke, zakaj vse je kazalo na to.

Tedaj se je pa oče čisto spremenil. Postal je tak, da se je včasih zdelo, da se mu je zmešalo. Hotel je tudi on v vojsko in naravnost na bojišče. Ni ga bilo moči pregovoriti. Tudi se ni pomiril, ko so mu v vojnem ministrstvu dali službo, ki bi bila zanj in za njegova leta.

Glede mene so se odločili, da me bodo poslali na varno v Holandijo. Tam sem imela teto, ki je bila pa precej čudaka ženska. K tej bi morala iti, dasi me ni prav nič veselilo, to moram povedati.

Upirala sem se na vse kriplje in nisem, pa nisem hotela na Holandsko. Toda kakor sem že rekla, je bil oče svojeglav človek, ki mu ni bilo moči povedati ničesar, če si je kaj vtepel v glavo. Treba je bilo torej poslušati in se vdati v njegovo voljo.

No in tako so me s spremstvom poslali na Holandsko k tisti stari teti. Ta je med najrazličnejšimi čudakimi navadam imela tudi to, da

se je navdušeno zavzemala za sovražnika in dajala temu navdušenju duška pri vsaki priliki.

Lahko si mislite, kako nerodno mi je bilo. Pa ne samo nerodno, tudi dražilo in jezilo me je, zlasti če sem se spomnila, da je moj brat v neprestani smrtni nevarnosti zaradi tistih ljudi, za katere se je teta tako navdušeno ogrevala in zavzemala.

Teta je bila zelo ljubezniva z mano in me je obsipala s prijaznostjo ter me je razvajala, kar je le mogla. A vendar mi ni bivanje pri njej bilo prav nič prijetno zaradi tistega, kar sem omenila prej. Zlasti mi je bilo hudo, ko sem videla, da se v tetini hiši podnevi in ponoči shajajo pripadniki naroda, ki je naš sovražnik in vojni nasprotnik.

Jaz sem morala pri tistih šeststih biti vedno zraven. Morala sem poslušati pogovore, ki so me boleli v dno srca in pogosto tudi žalili. Ker nisem po naravi kaj anglosko potrpežljivo bitje, sem se morala na moč premagovati, da nisem izbruhnila ter povzročila škandala in s tem razdora med sabo in med teto.

Nekega večera pa bi bil vihar skoraj izbruhnil. Sedeli smo v salonu in pogovor je bil do kraja napet in razburjen. Ko so bili vsi v največjem ognju, me pa ni več vzdržalo. Potegnila sem angleško zastavico ter jo tistim gospodom in gospem pomolila pod nos.

Očetu sem seveda pisala vsak dan, in sicer dolga ter natančna pisma. Seveda mu nisem pozabila omeniti, kako neprijetno je v tetini hiši. Skrbno in do vseh podrobnosti sem mu poročala o razgovorih, ki so jih tetini gostje imeli, kadar so prihajali na obiske.

No in tako sem lepega dne od očeta dobila pismo, ki je bilo čisto drugačno, kakor pa so bili njegovi odgovori sicer. Pisal mi je, da je imel priliko, da je dal mojo dolga pisma bratu generalu Robertsonu. General je bil naš star in zvest domači prijatelj. Dejal je očetu takole:

»Pisma vaše hčerke so prav zanimiva. Za našo državo bi bilo ze-

lo koristno, če bi Patricia še naprej poročala, kaj se pogovarjajo osebnosti iz nasprotnikove države, ki se shajajo v tetini hiši. Prav tako bi bilo zelo koristno, če bi imela hčerka vedno odprte oči in bi pazila na vse, kar se godi okoli nje.«

Pomagati domovini! Ob tej misli, ki se mi je vzbudila, ko sem prebrala očetovo pismo, mi je srce kar poskočilo. Dobro sem razumela, da mi je general Robertson v zelo vljudni in obzirni obliki dal zelo važno in zelo zaupljivo nalogo.

Prav posebno pozornost pa je v meni vzbudil tisti stavek, v katerem general naroča, naj bi imela oči odprte in dobro pazila na vse, kar se godi okoli mene...

Komaj dva dni prej sem ponoči namreč zapazila nekaj zelo čudnega. Nisem mogla spati in sem zaradi tega šla na balkon, kjer sem ostala dolgo, prav do ure, ki bi ji prej lahko rekla zgodnja jutranja kakor pa nočna. Bila sem čisto budna in zelo me je presenetilo, ko sem na lezem zapazila, da gresta skozi park, ki je obdajal tetino vilo, dva neznan človeka. Šla sta naglo ter zavila proti zapuščenim vrtni lopu, kjer ni nikoli bilo nikogar. Prav za prav tisto poslopje ni bila navadna vrtna lopa, temveč lovski paviljon, kjer so poprejšnji lastniki tega gradiča imeli spravljene lovske potrebščine in dokazila o lovskih zmagah. Tam so se tudi shajale lovske bratovščine k veselju pojdinam.

Nič ni bila temna, razsvetljevala jo je slabotna mesečina in tako sem lahko razločno videla, kdo je eden izmed tistih dveh moških, ki sta jo rezala proti lovskemu paviljonu. Bil je baron Wolf, eden najboljših prijateljev moje tete, prijazen fant, ki se je vztrajno sukal okoli mene ter se mi sladkal, da bi bila skoraj verjela, da je res zaljubljen vame...

Dva dni sem premišljala o tem dogodku ter ga v duhu pretresala na vse strani. Toda razlage za čudno

nočno pot barona Wolfa po parku nisem nikakor mogla najti.

Prav tedaj pa je prišlo očetovo pismo z naročili generala Robertsona. Posebno se mi je vtisnila v spomin opomba, naj imam oči odprte. Ta me je tudi opogumila ter mi dala drznost za dejanja, katerih bi se prej ne bila niti domislila.

Sklenila sem, da bom razvoljala skrivnost, ki mora tičati v zapuščenem lovskem paviljonu. Še tisto popoldne, ko je bilo najbolj vroče in so vsi ljudje v hiši spali, sem se zmuznila skozi park do paviljona. (Dolge.)

Najbolj izvirna in najbolj zanimiva knjiga letošnjega leta je

QUO VADIS

ROMAN V SLIKAH

ki bo izšel v začetku avgusta.

Oblika: četrt strani »Slovenca« ali »Slovenskega doma« ali pol strani »Domoljuba«.

Velikost: 216 strani s 420 slikami na dobrem, debelem papirju.

Cena:

Mehko v karton vezana 32 lir

Trdo v polplatno vezana 45 lir

Trdo v celo platno vezana na najboljšem papirju 85 lir

(Samo nekaj izvodov)

Za naročnike »Slovenca« velja mehko vezana 25 lir

Po tej ceni jo dobe tudi vsi novi naročniki. Mesečna naročnina za »Slovenski dom« znaša 11 lir.

Čas za prednaročbo (zadostuje dopisnica): do 5. avgusta.

Naročila sprejema: Uredništvo »SLOVENSKEGA DOMA«, Ljubljana, Ljudska tiskarna.